

Innst. 156 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

St.meld. nr. 46 (2008–2009)

Innstilling fra næringskomiteen om norsk sjøpattedyrpolitikk

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innleiing

Regjeringa legg med dette fram ei stortingsmelding om norsk sjøpattedyrpolitikk. Den førre meldinga om sjøpattedyrpolitikk vart lagd fram 19. mars 2004 av regjeringa Bondevik II i St.meld. nr. 27 (2003–2004) Norsk sjøpattedyrpolitikk. Grunngevinga for å leggje fram ei ny melding no er i hovudsak Stortinget sitt ønskje om dette i samband med behandlinga av meldinga i 2004, jf. det samrøystes vedtaket i Stortinget 18. mai 2004. I St.meld. nr. 27 (2003–2004) vart det teke til orde for ei meir aktiv forvaltning av sjøpattedyr gjennom å styrkje vernet av trua og sårbare bestandar, auke utnyttinga av bestandar det kan haustast av og førebu overgangen til økosystembasert forvaltning av dei levande marine ressursane, der også sjøpattedyr skulle vurderast som komponentar i økosystem som det kan haustast frå.

1.1.1 Oppfølging av Stortinget sine vedtak og varsla tiltak

Arbeidet til regjeringa med sjøpattedyrpolitikken kviler i hovudsak på to pilarar; å drive seriøst vitenskapleg arbeid og å følgje folkeretten. Noreg følgjer dei folkerettslege pliktene sine til internasjonalt samarbeid om forskning og forvaltning av kval og sel ved å delta i Den internasjonale kvalfangstkommisjonen – IWC, Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen

– NAMMCO og i Det internasjonale råd for havforskning – ICES.

Ei bærekraftig hausting av dei levande marine ressursane byggjer på prinsippa nedfelt i ei økosystembasert forvaltning. I dette ligg blant anna bevaring av biologisk mangfald på lang sikt og at det kan verta hausta av livskraftige bestandar.

Fangst av sel og kval er tradisjonsrike næringar i norske havområde. Eit ansvarleg uttak av sjøpattedyr kan også ha gunstig verknad for den totale utnyttinga av andre marine ressursar. Samtidig er sjøpattedyra ikonar med stor symbolverdi for natur- og dyrevern.

Innanfor EU er det fremma forslag om å innføre forbod mot omsetning, import og transitt av skinn og andre produkt frå selfangst. Om dette forbodet trer i kraft, vil rammevilkåra for norsk selfangstnæring bli betydeleg endra. EUs eventuelle forbod vil også reise spørsmål knytt til ein eventuell WTO-prosess.

1.2 Kvalfangstnæringa

Den norske forvaltninga av kval er, som forvaltninga vår av dei andre ressursane i havet, tufta på FN's havrettskonvensjon. Kvalforvaltninga er basert på den best tilgjengelege vitenskaplege kunnskapen og på Den internasjonale kvalfangstkommisjonen – IWC.

1.2.1 Vågekval

Kvart femte år blir det gjennomført ei vitenskapleg vurdering av vågekvalbestanden i regi av vitenskapskomiteen i IWC. Resultatet av denne evalueringa dannar grunnlaget for norske forvaltningstiltak i neste femårsperiode. Under møtet i vitenskapskomiteen i 2008 var det ein gjennomgang der all ny kunnskap vart oppsummert og drøfta. Den norske delegasjonen presenterte eit forslag til nytt bestandsestimat basert på teljingane for perioden 2002–2007. Det nye esti-

matet er 103 000 dyr for totalområdet, 79 000 for den austlege delen og 24 000 for Jan Mayen-området. Det står att noko utrekningsarbeid før estimatet kan godkjennast for bruk i IWC sin reviderte forvaltningsprosedyre, RMP.

1.2.2 Andre kvalartar

I Nordaust-Atlanteren har vi om lag 20 kvalartar som har tilpassa livssyklusen sin på ulike måtar til forholda i området. I dag blir eit fåtal grønlandskval observerte i dei nordlege, isfylte områda våre. Det er sett i gang forskning for å kartleggje bestandsidentiteten til desse kvalane. Resultata av denne forskinga vil bli ein del av dei framtidige forvaltningstiltaka.

Av dei vandrane artane har vi bardekvalane av finnkvalgruppa som forutan vågekval omfattar blåkval, finnkval og knølkval. I tillegg har vi tannkvalartane nebbkval og spermkval. Med unntak av vågekvalen er det i dag truleg ikkje bestandsmessig grunnlag etter RMP for fangst på nokon av dei andre store vandrane kvalartane i norske farvatn. Stortinget ber i vedtaket sitt om at det blir vurdert å opne for forskingsfangst på andre kvalartar enn vågekval. Svaret frå regjeringa er at Noreg ikkje bør gå i gang med forskingsfangst av andre kvalartar.

1.2.3 Førebuing til økosystembasert forvaltning av kval

Dei store kvalane er viktige i økosystemet, blant anna fordi dei utgjør ein stor biomasse, sjølv om dei er heller få i talet. Fleire av kvalartane i norske område er ikkje næringsspesialistar. Det vil seie at dei kan veksle mellom fleire byttedyr. Det blir dermed viktig å forstå korleis dietten til kvalane endrar seg med skiftande tilgang på byttedyr. Det er også viktig å forstå korleis fiskeria verkar inn på kvalbestandane. Fiskeria kan påverke kvalane indirekte ved å konkurrere om same byttedyr.

1.2.4 Forvaltning av kvalfangsten

Engasjementet til regjeringa i kvalsaka kviler i hovudsak på to pilarar: Hausting av dei levande marine ressursane våre basert på vitenskapleg dokumentasjon og å følgje folkeretten. Dette utgangspunktet, som Noreg har følgd konsekvent i den moderne ressursforvaltninga vår, har gitt Noreg truverd som forvaltar av dei levande marine ressursane.

Noreg følgjer dei folkerettslege pliktene sine til internasjonalt samarbeid om forvaltning av kval gjennom å delta i Den internasjonale kvalfangstkommisjonen, IWC, men IWC fungerer ikkje i dag etter føremålet sitt. Organisasjonen er låst fast av politiske motsetnader. På IWCs 60. årsmøte framstod EU-landa som éi blokk, med eitt felles mandat for forhandlingane. EUs 23 medlemsland i IWC kan der-

med ikkje stemme fritt i kvalfangstkommisjonen, og EU vil med dette kunne blokkere alle vedtak. Dersom IWC også i framtida viser seg å vere handlingslamma som forvaltningsorganisasjon, vil Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen, NAMMCO, kunne vere eit alternativ, i samsvar med Havrettskonvensjonen sine føresegner, for å søkje internasjonale råd om fangstkvotar. Årsmøtet i 2009 vil truleg bli avgjerande for IWC sin framtidige funksjon som forvaltningsorganisasjon.

Noreg har under skiftande regjeringar fastsett kvotane for norsk fangst av vågekval på bakgrunn av det regelverket som IWC sin vitenskapskomité har tilrådd. Kvoten for 2009 vart fastsett til 885 vågekval, av dette ein felleskvote på 750 i dei kystnære småområda. Vågekvalfangsten føregår i Norsk økonomiske sone, i Fiskevernsona ved Svalbard, i Fiskerisona ved Jan Mayen og i internasjonalt farvatn (Smøthavet). 30 fartøy hadde i 2008 konsesjon (løyve) for kvalfangst.

Dei seinare åra har ikkje den norske kvalfangsten vekt nemnande interesse i den internasjonale opinioenen. Det er ro rundt norsk kvalfangst, og det er grunn til å tru at dette langt på veg kan forklarast med at Noreg understrekar så sterkt det vitenskaplege grunnlaget for forvaltninga.

Kvalprodukta blir i all hovudsak selde på innanlandsmarknaden i form av kvalkjøt. Næringa er subsidiefri, men lønnsmda er noko svekka.

Det er berre Færøyane, Island, Japan, Peru og Noreg som lovleg kan handle med produkt av vågekval. Sidan både Færøyane og Island har eigen kvalfangst, og desse marknadane uansett er svært små, er den japanske marknaden den einaste som betyr noko utanfor Noreg.

1.2.5 Regjeringa sine konklusjonar og tilrådingar

Regjeringa har sett i verk tiltak for å nå dei måla som det vart gjort greie for i St.meld. nr. 27 (2003–2004). Regjeringa sine konklusjonar om status for framdrifta og tilrådingar om ytterlegare tiltak er følgjande:

- Bestanden av vågekval blir overvaka i samsvar med protokoll utarbeidd som ein del av IWCs forvaltningsprosedyre (RMP) og kvotane blir fastsette etter ein prosedyre utarbeidd av IWCs vitenskapskomité.
- Ein elektronisk metode for fangstovervaking er utvikla og innført på alle fangstskutene.
- Regjeringa vurderer løpande kva organisasjon som er tenleg å nytte i det internasjonale samarbeidet om forvaltninga av kval.

- Det blir arbeidd kontinuerleg med å skape kunnskapsgrunnlag og regelverk for økosystembasert kvalforvaltning.
- Overvaking av bifangst av kval i norske fiskeri skal vidareførast, og eventuelle behov for avbøtande tiltak blir vurdert løpande.

1.3 Selfangstnæringa

1.3.1 Grønlandssel

Med Vestisen meiner vi i hovudsak drivisområda i fiskerisona ved Jan Mayen og i havområda ved Jan Mayen utanfor Grønlands økonomiske sone og sørvest av Svalbard, og i tilgrensande område i Grønlands økonomiske sone og Islands økonomiske sone. I 2007 vart det gjennomført ny teljing og modellering av bestanden i Vestisen. Totalbestanden i 2007 vart rekna til 756 200 dyr, fordelt på 109 800 ungar og 646 400 eitt år gamle og eldre dyr.

Med Austisen meiner vi områda aust for 20° aust i Russlands økonomiske sone. Fem uavhengige russiske teljingar av ungeproduksjonen mellom 1998 og 2003 er nytta i modelleringa av bestanden. Dette viser ein produksjon i 2005 på 361 000 ungar og ein bestand av eitt år gamle og eldre dyr på 2 065 000. Alle teljingar etter 2003 tyder på ein betydeleg reduksjon i ungeproduksjonen. Under forhandlingane i Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen i St. Petersburg i oktober 2007 vart det bestemt at grønlandssel i Austisen/Kvitsjøen skulle setjast til 55 000 eitt år gamle og eldre dyr der 2,5 ungar balanserer éin eldre sel.

1.3.2 Klappmyss i Vestisen. Bestand og uttak

To nyare teljingar (1997 og 2005) viste ein nedgang på nærare 40 pst. i ungeproduksjonen frå 1997 (om lag 24 000 ungar) til 2005 (om lag 15 200). På denne bakgrunnen har det heller ikkje for sesongane 2008 og 2009 vore opna for fangst av klappmyss.

1.3.3 Aktuelle prinsipp og data for framtidig forvaltning av ishavssel

St.meld. nr. 27 (2003–2004) Norsk sjøpattedyrpolitikk har som berande prinsipp at det ikkje skal vere høve til fangst på nokre bestandar utan at det ligg føre estimat for kor stor bestanden er.

ICES har foreslått å klassifisere selbestandar etter kor gode bestandsdata som ligg føre. Det vil seie at bestanden kan klassifiserast som data-rik. Dersom bestanden ikkje er data-rik, foreslår ICES eit meir varsamt regelverk. For tida oppfyller verken klappmyss i Vestisen eller grønlandssel i Vestisen og Austisen krava til å bli klassifisert som data-rik.

I kjølvatnet av St.meld. nr. 27 (2003–2004) sette Fiskeridirektoratet ned ei arbeidsgruppe. Gruppa skisserte ein mogleg forvaltningsmodell for ishavssel

og brukte bestanden av grønlandssel i Vestisen som eksempel. Norske styresmakter bad ICES vurdere den foreslegne forvaltningsstrategien. ICES konkluderte med at så lenge grønlandsselbestanden i Vestisen blir klassifisert som data-fattig, så er ikkje strategien aktuell.

1.3.4 Økonomiske rammevilkår og deltaking i fangsten

1.3.4.1 FANGSTRESULTAT OG DELTAKING

Den norske selfangsten etter ishavssel i Austisen og Vestisen er etter 2004 førd vidare etter følgjande to hovudprinsipp:

- Auka lønnsemd slik at det blir attraktivt å drive selfangst.
- Auka fangst ut frå eit fleirbestandsperspektiv (økosystembasert forvaltning).

Det har vore brukt ulike typar verkemiddel for å nå desse måla, men også etter 2004 har det vore nødvendig å tilføre næringa betydelege offentlege midlar som følgje av svak lønnsemd. Utbetalt tilskot har variert mellom 11,1 mill. kroner og 15,9 mill. kroner, medan talet på fangsta dyr har variert mellom 1 263 og 21 497. I 2009 har tre fartøy delteke i selfangsten i Vestisen. Førebelse tal viser at fartøya har fangsta 8 437 sel.

M.a. som følgje av at fleire fartøy er gamle og ikkje optimalt utrusta for selfangst, har departementet sett arbeidet med å opprette ei konsesjonsordning på vent. Departementet regulerer difor framleis kva fartøy som kan delta i fangsten gjennom ei årleg forskrift om tilgang til å delta i fangst av sel i Vestisen og Austisen. Forskrifta stiller krav om løyve for å delta og fortel kva vilkår som må oppfyllest for å kunne få tildelt løyve.

1.3.4.2 ORDNINGAR FOR STØNAD TIL PRODUKT-UTVIKLING OG INVESTERINGAR FOR EFFEKTIVISERING OM BORD PÅ FARTØYA

Produktutvikling er ein føresetnad for å skape ei lønnsam selnæring så framt det finst ein marknad som er villig til å betale tilstrekkeleg god pris for dei produkta som blir utvikla. Per i dag har det vore gjort ei rekkje nyvinningar med utvinning av selolje. Framveksten av seloljeindustrien blir rekna som ei av dei største suksesshistoriene knytt til utnyttinga av selråstoff. I 2009 er det gitt tilsegn om 295 000 kroner til eit forprosjekt for auka kommersiell utnytting av selskinn.

1.3.4.3 RAPPORT FRÅ ARBEIDSGRUPPE

I 2005 sette Fiskeridirektoratet ned ei arbeidsgruppe som skulle komme med forslag til korleis

lønnsemda for selfangstfartøya kunne komme på eit tilfredsstillande nivå gjennom endring av rammevilkåra. Konklusjonen til arbeidsgruppa er at for å nå målet om ein berekraftig og bedriftsøkonomisk fangst er ein langsiktig avgiftsfinansiert selfangst det beste alternativet. Sidan arbeidsgruppa ikkje stod samla bak framlegga i rapporten, og næringa gjennom Norges Fiskarlag si høyringsfråsegn har understreka at framlegga ikkje er nokre eigna løysingar, har regjeringa valt å ikkje følge opp dei foreslegne tiltaka.

1.3.4.4 VURDERINGAR

Resultata frå fangsten dei siste fem åra viser at norsk selfangstnæring, trass i betydelege statlege overføringar og satsingar, framleis er ulønnsam og avhengig av offentlege tilskot. Regjeringa sitt overordna mål er at det skal haustast berekraftig av alle dei marine ressursane, medrekna også selbestandar i god stand. Regjeringa har det siste tiåret vridd selfangststønad i retning av ein meir verdibasert stønad, men likevel er resultatet nedslåande. På denne bakgrunn må det stillast spørsmål ved om selfangsten i Vestisen har så mykje å seie at han framleis skal subsidierast.

Regjeringa legg til grunn at det likevel er sterke omsyn som talar for at Noreg framleis bør leggje til rette for selfangst i Vestisen. Sel utgjer ein ressurs som kan og bør utnyttast. Selen er eit betydeleg element i økosystemet som det bør haustast av. Norsk selfangstnæring har kunnskap og erfaring som bør haldast ved like, utviklast og vidareførast til nye generasjonar. Det er framleis ein viss marknad for sel og produkt av sel, og når det gjeld helseprodukt, er det interessante moglegheiter for utvikling, jf. kapittel 5 i meldinga.

Regjeringa ønskjer på denne bakgrunn å oppretthalde stønadsordningar til fangst i Vestisen. Regjeringa ønskjer vidare å gi stønad til samarbeidsprosjekta med Russland i Austisen dersom dei kjem i gang igjen.

1.3.5 *Handel med selprodukt*

1.3.5.1 EU-MARKNADEN FOR SELPRODUKT

Forbod mot selfangst er ei merkesak for ulike interessegrupper i Europa. Motstanden kjem m.a. til uttrykk gjennom vedtak i Europarådet, Europaparlamentet (EP) og på nasjonalt nivå. Motstandarane sitt hovudargument for eit forbod er at fangstmetodane påfører selen uakseptabel smerte, angst og anna liding. Kritikken er særleg retta mot bruk av slagvåpen som hakapik etc.

Europakommisjonen la 23. juli 2008 fram eit forslag til forordning om handel med selprodukt som svar på framlegget frå Europaparlamentet. Kompro-

missforhandlingar mellom parlamentet, Rådet og Kommisjonen har ført til einigheit om eit de facto forbod mot import av selprodukt til EU.

EU betyr først og fremst noko som transittområde for den internasjonale handelen med selskinn. EU blir også vurdert som ein potensielt viktig marknad for helseprodukt av selolje. Vi må gå ut frå at EU-marknaden vil bli lukka for kommersiell omsetning av eksisterande og framtidige selprodukt som for eksempel selolje. Regjeringa legg stor vekt på dei prinsipielle sidene av denne saka og vil følge opp eit eventuelt forbod i høve til WTO.

1.3.6 *Regjeringa sine konklusjonar og tilrådingar*

BESTANDSOVERVAKING OG -FORVALTNING

- Det er gjennomført teljing av bestandane i Vestisen i 2006 og 2007. Resultata er innarbeidd i råd om kvotefastsetjing.
- Utkast til forvaltningsplanar med langsiktige mål for bestandsutviklinga er utarbeidd og lagt fram for evaluering av ICES.
- Grønlandsselen i Vestisen er truleg på sitt maksimale nivå, og bestandstilveksten er stoppa opp.
- Fangstane av klappmyss har vore små dei seinare åra, og den siste halveringa av ungeproduksjonen kjem truleg ikkje av fangsten.
- For klappmyss, der bestanden truleg berre er om lag 5–6 pst. av opphavleg storleik, skal fredinga vidareførast til bestanden viser gjenvekst.
- Overvakning av storleiken på bestandane og reproduksjonsevna skal vidareførast slik at bestandane av grønlandssel og klappmyss i Vestisen kan klassifiserast som data-rike etter terminologien nytta av ICES.
- Arbeidet med innsamling av data for bruk i økosystembasert forvaltning skal vidareførast og styrkast.
- Det er eit mål å halde oppe selfangsten i Vestisen.
- Stønad til selfangsten skal rettast mot prosjekt som gir størst mogleg avkastning i form av lønnsemd og økosystembasert verknad.

ØKONOMISKE RAMMEVILKÅR

- Den økonomiske stønaden frå staten har teke sikte på å leggje til rette for ei lønnsam næring ved støtte til produktutvikling, vidareforedling og investeringar i fangsteffektiviserande tiltak.
- Resultata frå den norske selfangsten dei siste fem åra viser at næringa framleis er ulønnsam og avhengig av offentlig stønad.
- Stønad til selfangst i Austisen skal vidareførast i form av støtte til samarbeidsprosjekt med russiske selskap for auka uttak av sel i Austisen dersom dette igjen blir aktuelt. Eventuell stønad til

samarbeidsprosjekt må sjåast i lys av utviklinga i rammevilkåra på russisk side.

HANDEL MED SELPRODUKT

- Regjeringa vil motarbeide EUs foreslegne forordning. Det er vedteke at Noreg skal be om tvisløytingskonsultasjonar i WTO så snart som forordninga er formelt vedteke i Ministerrådet i EU.

1.4 Forvaltning av kystsel

Vi reknar havert og steinkobbe som kystsel, og dei lever året rundt i koloniar spreidde langs norskekysten. Historisk har kystsel vore ein ettertrakta ressurs. Frå og med 1997 vart det innført krav om registrering av jegerar og plikt til innrapportering av fangst. Samtidig vart det innført ei ordning med årlege kvotar og jakttider. Frå og med 2003 vart det etablert ei ordning med utbetaling av kompensasjon for innsending av kjevar frå felling av kystsel. Formålet var å bidra til å sikre at kvotane vart tekne og samstundes få samla inn biologisk materiale som grunnlag for sel-forskning.

Frå 1996 er det etablert standardisert metodikk for overvakning av kystsel. Dei første landsdekkjande teljingane av både havert og steinkobbe med standardisert, moderne metode vart gjennomført av Havforskningsinstituttet i 1996–1999 og resulterte i eit overslag på 4 400 havertar og 7 500 steinkobbar. I 2003–2006 vart det gjennomført ei ny landsdekkjande teljing av steinkobbe med same metode som resulterte i eit overslag på om lag 6 700 dyr. Nye teljingar av havert vart gjennomført hausten 2008. Førebels resultat tyder på ein årleg vekst på om lag 3,3 pst. dei siste 10 åra.

1.4.1 Forholdet til fiskeria

Kystsel vekkjer sterke negative reaksjonar mange stader i Noreg. Lokalt kan kystselen opplevast som eit problem og ei plage med konsekvensar for livskvalitet og yrkesutøving. Dette er omsyn som må balanserast mot pliktene våre knytt til langsiktig, berekraftig og heilskapleg forvaltning av det marine livet. Det føreset samarbeid mellom fiskerinæringa og forskinga, og i forvaltninga vil det bli gjort endå meir for å få dette til.

1.4.2 Forvaltningsplanar

Havforskningsinstituttet vil i 2009 utarbeide forslag til forvaltningsplanar for kystselartane. Utkast til forvaltningsplanar vart lagt fram for Sjøpattedyrrådet 22. oktober 2008. Rådet sa seg einig i utkasta og tok til etterretning at hovudkonklusjonane i forvaltningsplanane får ei politisk behandling ved framlegginga av denne meldinga.

1.4.3 Regjeringa sine konklusjonar og tilrådingar

Regjeringa sine konklusjonar om status for framdrifta og tilrådingar om ytterlegare tiltak er mellom anna:

- Arbeidet med forvaltningsplanar med langsiktige forvaltningsmål og strategiar som utløyser tilpassa tiltak er i sluttfasen og vil bli ferdigstilt etter at Stortinget har behandla denne meldinga.
- Regjeringa tilrår ei tilpassing av steinkobbekvotane slik at bestanden stabiliserer seg på det nivået han hadde i 2006.
- Regjeringa foreslår høgare uttak slik at havertbestanden blir redusert og stabilisert på eit nivå som tilsvargar at 1200 ungar blir registrerte årleg.
- Bestandteljingar med standard metode og overvaking av reproduksjon til kystselen blir styrka.
- Overvaking av bifangst av kystsel i norske fiskeri skal vidareførast.
- Genetisk samansetning av steinkobbeførekomstane må kartleggjast.
- Fiskeri- og havbruksnæringa blir oppmoda om å samarbeide med forskarane om å konkretisere skadar kystselen påfører fiskeri- og havbruksnæringa og om metodar for å måle omfang og utbreiing av desse skadane.
- Når arbeidet med forvaltningsplanar er slutført, skal det etablerast mekanismar for internasjonal evaluering av det vitskaplege grunnlaget for forvaltningsråda. Det er ei utgreiing i gang om ICES og NAMMCO er moglege fora for slik evaluering.

1.5 Forskings- og rådgivingsbehov

1.5.1 Forskingsbehov

Regjeringa legg til grunn at dei viltlevande marine ressursane skal forvaltast på ein heilskapleg, ansvarleg og langsiktig måte. Det er viktig at bestanden av vågekval blir overvaka i samsvar med protokollen utarbeidd som ein del av IWCs forvaltningsprosedyre (RMP), og at bestandane av grønlandssel, klappmyss, havert og steinkobbe skal overvakast slik at dei kan klassifiserast som data-rike etter terminologien som ICES nyttar. Kvaliteten og omfanget av forskinga på bestandar av sjøpattedyr skal vidareførast.

I førebuingane til økosystembasert forvaltning av sjøpattedyr er det ein føresetnad å styrkje forskinga om interaksjonar mellom miljøet og sjøpattedyr og mellom sjøpattedyr og fiskeressursar.

Eit nært samarbeid mellom sterke forskingsmiljø ved universiteta og instituttsektoren vil styrkje arbeidet med å utvikle gode og brukelege fleirbestandsmodellar i ressursrådgivinga. Fiskeri- og kystdepar-

tementet vil stimulere til slik samhandling gjennom sine løyvingar til fleirbestands- og økosystemforskning.

Trass i gode og internasjonalt aksepterte rutinar for avlivning av sjøpattedyr oppstår det til tider kampanjar mot norske fangstnæringar basert på feilinformasjon om avlivning. Både på grunn av beredskap knytt til avlivningsteknikkar og av omsyn til forskning om dyrehelse er det viktig at Noreg opprettheld ein vitenskapleg kompetanse som spesialiserer seg på sjøpattedyr og dei spesielle tilhøva for denne dyregruppa.

1.5.2 Rådgivingsbehov

1.5.2.1 NASJONAL RÅDGIVING

Fiskeri- og kystdepartementet har hatt to sentrale, faglege rådgivarar knytt til sjøpattedyr: ein rådgivar for forvaltning av sjøpattedyr og ein for dyrevelferd og avlivningsspørsmål.

Regjeringa ønskjer å vidareføre den fagleg gode rådgivinga og samtidig organisere rådgivinga breiare for å dekkje nye behov. Regjeringa foreslår ei fleksibel ordning som sikrar breiare representasjon til rådgivingsfunksjonen. Det kan vere tenleg å erstatte sjøpattedyrrådet med ein serie høyringsmøte for å drøfte fangstreguleringa, deltaking og støtteordningar med representantar for fangstnæringane og andre interessantar som saka vedkjem.

For å møte styresmaktene sitt framtidige kunnskapsbehov skal eit ekspertpanel kallast saman årleg for å gi Fiskeri- og kystdepartementet råd om innretninga på forskinga og forskingsfinansiering. På lengre sikt er det ønskjeleg at den generelle sjøpattedyrrådgivinga blir knytt til ei permanent stilling ved Havforskningsinstituttet.

1.5.2.2 INTERNASJONAL RÅDGIVING

Det internasjonale råd for havforskning, ICES, er eit regionalt, vitenskapleg og rådgivande organ for fiskeri- og havmiljøspørsmål i Nord-Atlanteren med 20 medlemsland. Det kan i tillegg vere aktuelt å nytte NAMMCO eller ICES til kvalitetssikring av overvakinga av kystsel og til å gi råd om kystselforvaltning. For å søkje breiast mogleg internasjonal aksept for norsk sjøpattedyrforskning og -forvaltning er det viktig at Noreg held fram med å spele ei aktiv rolle innanfor både ICES og IWC.

1.5.3 Regjeringa sine konklusjonar og tilrådingar

FORSKING

- Alle bestandar som vi driv fangst eller jakt på, skal overvakast, og det skal liggje føre oppdaterte vurderingar av bestandane som viser at dei er livskraftige og toler fangst før kvotane blir fast-

sette. Det er viktig at den norske bestandsovervakinga framleis oppfyller dei krav som internasjonale, rådgivande organ (ICES, NAMMCOs vitenskapskomité og IWCs vitenskapskomité) set til overvaking som skal nyttast i forvaltningsrådgivinga.

- Kvaliteten på og omfanget av forskinga på sjøpattedyr skal vidareførast.
- For å møte forvaltninga sitt framtidige kunnskapsbehov skal eit ekspertpanel, under leing av Havforskningsinstituttet, kallast saman årleg for å gi Fiskeri- og kystdepartementet råd om innretninga på forskinga og forskingsfinansieringa. Feltstudiar for betre å forstå sjøpattedyra si rolle i økosystemet, skal styrkast. Økosystemtokt og satellittsporing blir viktige datakjelder i dette arbeidet. Internasjonalt samarbeid er vesentleg for datatilgang frå heile Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen.
- Felldata og økologisk teori skal utnyttast til ein ny generasjon fleirbestands- og økosystemmodellar.
- Forsking og veterinærmedisinsk kompetanse på dyrevelferd og dyrehelse skal oppretthaldast. Det er viktig at Noreg har beredskap knytt til dei spesielle tilhøva rundt sjøpattedyr.
- Forskinga om helsegevinstar ved bruk av sjøpattedyroljar skal vidareførast.

INTERNASJONALT SAMARBEID

- Noreg skal halde fram med å spele ei aktiv rolle innanfor ICES og IWC for å få breiast mogleg internasjonal aksept for norsk sjøpattedyrforskning og -forvaltning.
- Forvaltninga av kystsel har vore basert på nasjonal rådgiving. Når arbeidet med forvaltningsplanar er slutført, skal det etablerast mekanismar for internasjonal evaluering av det vitenskaplege grunnlaget for forvaltningsråda.
- Arbeidet med revisjon av IWC sin forvaltningsprosedyre skal vidareførast med sikte på ei snarleg avgjerd.

1.6 Økonomiske, administrative og distriktsmessige konsekvensar

Det blir varsla at bestandsteljingar med standard metode og overvaking av reproduksjonen til kystselen skal styrkast. Det blir lagt til grunn at dei tiltaka og den politikken som elles er behandla i denne meldinga, ikkje vil utløyse nye økonomiske byrder av noko omfang.

I denne meldinga blir det ikkje fremma tiltak som kan ventast å føre til administrative konsekvensar av noko omfang.

Regjeringa vil styrkje og vidareutvikle fangstnæringane for å bidra til å sikre lønnsam næringsverk-

send og ei berekraftig forvaltning av dei marine ressursane våre. Dette har mykje å seie for distrikta. Å ta vare på fangstkulturen langs norskekysten er også eit viktig element i denne politikken. Lukkast det å få til ei betre lønnsend i fangstnæringane, vil det ha ringverknader i dei kystsamfunna der fangstnæringane er etablerte.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Svein Flåtten, Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til St.meld. nr. 46 (2008–2009) om norsk sjøpattedyrpolitikk som bygger på St.meld. nr. 27 (2003–2004) der det ble lagt til grunn en mer aktiv forvaltning av sjøpattedyr og overgang til en økosystembasert forvaltning.

Komiteen viser til at St.meld. nr. 46 (2008–2009) blant annet er en oppfølging av vedtak gjort i forbindelse med behandlingen av forrige sjøpattedyrmelding, jf. Innst. S. nr. 180 (2003–2004).

Komiteen understreker Norges rett til å høste de levende marine ressursene basert på hensynet til bærekraft og best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap. Komiteen viser til at fangst av hval og sel er tradisjonsrike norske næringer og mener at et forsvarlig uttak av sjøpattedyr har gunstige virkninger for den totale utnyttelsen av marine ressurser.

Komiteen viser til vedtak i EU om forbud mot import og omsetning av produkter fra sel. Komiteen viser også til at EU for fremtiden vil stemme som en blokkstemme innenfor IWC, noe som vil gjøre det vanskelig å dreie organisasjonen i hvalfangstvennlig retning og som kan skape problemer for den norske næringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at regjeringen aktivt har motarbeidet forslaget om forbud mot import av norske selprodukter i EU, og at de nå vil arbeide for å dempe virkningene av EUs forbud mot norske selprodukter, blant annet gjennom WTO-systemet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Fol-

keparti mener at utviklingen innenfor EU gir mer usikre rammebetingelser for den norske næringen og mener regjeringen snarest må iverksette tiltak som kan møte den nye situasjonen for næringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre registrerer at komiteens medlemmer fra regjeringspartiene viser til at regjeringen aktivt motarbeidet forslaget om forbud mot import av norske selprodukter i EU. Disse medlemmer er glade for at regjeringen har våknet, men mener det er kritikkverdig at arbeidet mot EU etter all sannsynlighet startet for sent.

Marked

Komiteen viser til at den økonomiske utviklingen i næringen de siste årene har vært negativ, blant annet som følge av en vanskelig markedssituasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at hvalprodukter i all hovedsak blir solgt på innenlandsmarkedet i form av hvalkjøtt. Flertallet har merket seg at selv om næringen er subsidiefri, så er lønnsomheten i næringen svekket. Flertallet er derfor tilfreds med at regjeringen varsler at den vil fortsette det viktige arbeidet med å sikre at handel med hvalprodukter mellom Japan og Norge blir normalisert, og viser til at Japan er et viktig marked i denne sammenheng.

Flertallet konstaterer at selv om eksport til det japanske markedet vil være positivt for hvalfangstnæringen, så er det likevel ikke dette markedet som er hovedutfordringen for norsk hvalfangstnæring. Flertallet er av den oppfatning at hjemmemarkedet fortsatt vil være det viktigste markedet, og at det er av avgjørende betydning at man får dette markedet til å fungere, noe næringen selv må arbeide videre med.

Flertallet er kjent med at regjeringen konsekvent har fremmet norske interesser når det gjelder de prosesser som har gått i EU i forkant av forbudet mot norske selprodukter, men at man ikke nådde fram med norske synspunkter i denne forbindelse og at forbudet mot import og omsetning av norske selprodukter nå er et faktum. Flertallet er glad for at regjeringen forfølger denne saken i WTOs tvisteløsningssystem, og har merket seg at det er avholdt tvisteløsningskonsultasjoner med EU om saken. Flertallet mener at det samtidig er viktig at det arbeides videre med å utvikle nye produkter basert på sjøpattedyr for på sikt å gjøre næringen mer bærekraftig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener regjeringen må intensivere arbeidet

med å skaffe rettmessig markedsadgang for norske sjøpattedyrprodukter. Disse medlemmer vil fremheve mulighetene som ligger i WTO-systemet for å løse opp i urettmessige handelsrestriksjoner, og disse medlemmer mener regjeringen i slike situasjoner må bruke instrumentene i WTO aktivt for å fremme frihandel og motvirke proteksjonisme.

Disse medlemmer mener regjeringen må intensivere innsatsen for å utvikle nye produkter basert på sjøpattedyr i samarbeid med næringen for å skape forutsigbarhet og en bedre bærekraft for næringen som på sikt må bli subsidiefri.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at disse partier ved gjentatte anledninger har tatt opp spørsmålet om selfangstnæringens internasjonale kår. Det råder en oppfatning om at regjeringen tidligere i prosessen mot EUs forbud har utvist passivitet, og at dette har skadet næringens muligheter. At næringen sliter, er velkjent, senest ved at to av tre gjenværende selfangstskuter nå er lagt ut for salg. Dersom EU får gjennomslag for sitt syn om at forordningen er EØS-relevant, vil dette – sammen med næringens situasjon for øvrig – kunne bety kroken på døra for næringen.

Hvalfangstnæringen

Komiteen viser til at den norske forvaltningen av hval er basert på det best tilgjengelige vitenskapelige grunnlag. Det har vært IWC sin vitenskapelige vurdering av vågehvalbestanden som har dannet grunnlag for den norske forvaltningspraksisen. Denne vurderingen gjøres hvert femte år, og den siste gjennomgangen for 2008 gir et bestandsestimat på 103 000 dyr som nå danner grunnlaget for den norske hvalfangsten. Komiteen viser til at den norske fangstknoten for 2009 er satt til 885 vågehval, i 2008 ble det tatt 535 hval.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det ikke er et klart nok forskningsbehov for forskningsfangst på andre hvalarter nå, og støtter derfor at det ikke legges opp til forskningsfangst på andre hvalarter fra norsk side.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det i Nordøst-Atlanteren eksisterer rundt 20 hvalarter som har tilpasset sin livssyklus til havområdet, men at regjeringen ikke har funnet grunnlag godt nok for å starte fangst også på andre hvalarter. Disse medlemmer viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 27 (2003–2004), jf. Innst. S. nr. 180 (2003–2004) ved-

tok at det skulle vurderes å starte opp forskningsfangst også på andre hvalarter. Disse medlemmer fastholder dette standpunktet og mener regjeringen på ny må gjøre en vurdering av om det kan være grunnlag for å starte opp en slik forskningsfangst.

Komiteen viser til at Norge hittil har oppfylt sine folkerettslige forpliktelser om internasjonalt samarbeid om hvalforvaltning gjennom deltakelse i Den internasjonale hvalfangstkommissjonen IWC, men at denne organisasjonen ikke fungerer etter sin hensikt da det er vanskelig å få klare vedtak om forvaltningsspørsmål.

Deltakelse i Den nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen, NAMMCO, kan være et alternativ til fortsatt deltakelse i IWC når det gjelder råd om fangstknoter og bestandsgrunnlag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til statsrådets brev til komiteen, datert 5. februar 2010 (vedlagt), der det fremgår at det er et opplagt behov for et bredt internasjonalt samarbeid om forskning og forvaltning knyttet til hvalfangst, og at det i dag er IWC som fremstår som det internasjonale forumet for samarbeid på dette området, og at regjeringen har et ønske om å bidra til en normalisering av organisasjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ber regjeringen raskt ta stilling til hvilken forvaltningsorganisasjon Norge skal ha tilknytning til, og komme tilbake til Stortinget med en orientering om dette.

Disse medlemmer viser til at da Stortinget 18. mai 2004 behandlet forrige sjøpattedyrmelding, het det i stortingsvedtaket at:

«Stortinget ber Regjeringa vurdere om Den nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen kan gjevast ei aktiv oppgåve i fastsetjinga av fangstknotar og fordeling av fangstknotar mellom Noreg og andre land.»

Da Stoltenberg-regjeringen i juni 2009 fremmet stortingsmeldingen som nå er til behandling, ble det uttalt:

«Men IWC fungerer ikkje i dag etter føremålet sitt. Organisasjonen er låst fast av politiske motsetnader.»

Og videre:

«Årsmøtet i 2009 vil truleg bli avgjerande for IWC sin framtidige funksjon som forvaltningsorganisasjon.»

På spørsmål fra komiteens medlemmer fra Høyre, svarte statsråden i brev av 5. februar 2010:

«På IWCs årsmøte i 2009 måtte man erkjenne at arbeidet med å få organisasjonen inn i mer funksjonelle former ikke hadde lyktes. IWCs problemer har en historie som strekker seg årtier tilbake og har sin rot i en sterk polarisering mellom fangstlandene på den ene siden og fangstmotstanderne på den andre. Konklusjonen fra årsmøtet i 2009 kom derfor ikke som en overraskelse. Samtidig var det en sterk vilje blant medlemslandene til ikke å gi opp dette arbeidet, og en erkjennelse av at det igangsatte arbeidet burde videreføres frem mot årsmøtet i 2010.»

Disse medlemmer kan ikke se at Stoltenberg-regjeringen har lyktes i sitt arbeid overfor IWC, og fremmer med dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en vurdering av tilknytning til forvaltningsorganisasjon når det gjelder hvalfangst og fremlegge en sak om dette for Stortinget, umiddelbart etter IWCs årsmøte i 2010.»

Komiteen viser til at i 2008 hadde 30 fartøy tilatelse til hvalfangst, i snitt leverte de 27 fartøyene som leverte fangst, 19,8 dyr. Komiteen viser til at det er omfattende kontrollsystemer rundt båtene som bedriver hvalfangst.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til statsrådets brev til næringskomiteen av 5. februar der det fremgår at det ikke planlegges noen konsesjonsordning for hvalfangstfartøyer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at næringen i dag har dårlig forutsigbarhet. Det er uholdbart i lengden at våre hval- og selfangstskuter bare kort tid før de skal ut på fangst, får deltakelse, støtte og fangstforskrift avklart. Disse medlemmer mener det er sterkt kritikkverdig av Stoltenberg-regjeringen at bedre forutsigbarhet ikke har kommet på plass, til tross for at næringen i flere år har etterspurt dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at regjeringen vurderer å innføre en konsesjonsordning for båter som skal drive hvalfangst og mener dette er et skritt i feil retning. Disse medlemmer mener at en konsesjonsordning vil skape mer byråkrati og økte kostnader for en liten næring som er i behov av enklere rammevilkår og ikke mer saksbehandling.

Disse medlemmer mener at dagens godkjenningsordning er et tilfredsstillende alternativ og ber regjeringen stoppe arbeidet med innføring av konsesjonsordning for hvalbåter.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at en konsesjonsordning, eventuelt en annen type forutsigbar godkjennelsesordning, umiddelbart må på plass.

Komiteen viser til at hvalfangsten i 2008 gav inntekter fra hvalkjøtt på 22 mill. kroner. Eksportmulighetene er dessverre få, som følge av lovreguleringer i mange land. Av aktuelle eksportmarkeder regnes Japan som det mest lovende som regjeringen har jobbet med siden 2001 da det ble åpnet for eksport av vågehvalprodukter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, registrerer at det fortsatt foreligger usikkerheter rundt fremtiden for norsk hvaleksport til Japan og har merket seg at regjeringen i stortingsmeldingen varsler at den skal arbeide videre med å sikre handel med norske hvalprodukter til det japanske markedet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti registrerer at det fortsatt foreligger usikkerheter rundt fremtiden for norsk hvaleksport til Japan og ber regjeringen intensivere arbeidet med forutsigbar og god markedsadgang for norske hvalprodukter til det japanske markedet.

Selfangstnæringen

Komiteen legger til grunn at det skal høstes bærekraftig av alle marine ressurser, også selbestander som er i god stand.

Komiteen viser til at den norske fangsten etter ishavssel i Østisen og Vestisen etter 2004 bygger på prinsippene om økosystembasert forvaltning og økt lønnsomhet i næringen. Antallet dyr tatt i perioden 2004 til 2008 varierer fra 21 947 til 1 263.

Komiteen viser til at det er svak lønnsomhet i næringen og at det har vært gitt næringsstøtte over en årrekke. Det er vanskelige markedsforhold for selprodukter, men komiteen mener at det må legges til rette for selfangst, videreføring og eksport av produkter. Komiteen mener at det bør tas et initiativ til å få de tidligere samarbeidsprosjektene med Russland om selfangst i gang igjen. Komiteen mener at en større satsing på produktutvikling og eksport vil gi bedre bærekraft for næringen og gjør at dagens støtteordninger kan avvikles.

Komiteen viser til at det i EU er enighet om en forordning som innebærer et forbud mot all handel med selprodukter.

Komiteen viser til at Norge sammen med Canada nå har bedt om og avholdt tvisteløsningskonferanser i WTO der en ennå ikke vet hvilket utfall denne saken får.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti understreker behovet for at regjeringen reagerer aktivt for å hindre handelshindringer og omsetningsforbud som det vi blant annet har sett gjennom EUs vedtatte forbud.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp arbeidet med å få internasjonal forståelse for den norske forvaltningen av sjøpattedyrbestanden.»

Komiteen mener det er viktig å få til en lønnsom drift for de rederiene som driver med selfangst. Dersom en skal kunne få dette til, er det viktig at man i tillegg til å vurdere lønnsomheten i selve fangsten også ser på hvilke andre muligheter en har for å kunne opprettholde en fremtidig selfangst. De senere års erfaringer viser at det ikke har vært mulig å få lønnsomhet bare ved å drive selfangst. Dette er et ansvar for rederiene selv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til statsrådets brev til næringskomiteen av 5. februar 2010 der det fremgår at det ikke planlegges noen konsesjonsordning for selfangstfartøyer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti er kjent med at det per dags dato bare ser ut som om det er 3 skuter som nå legger opp til å drive med selfangst i den kommende sesongen. Det ene fartøyet er en ren seilskute som ikke er forberedt for å kunne kombinere selfangst med annen type fiske og fangst, mens de 2 andre fartøyene også kan drive med krabbefiske og annet fiskeri. Det er imidlertid slik at det regelverket som er lagt til grunn for at disse fartøyene skal kunne drive med krabbefiske, er svært strengt. Disse 2 fartøyene har en størrelse som tilsier at de ikke får drive innenfor 18-milssonen, til tross for at det frie fisket for mindre båter ligger langt innenfor, og da gjerne på 12-milsgrensen. Disse medlemmer mener at det bør vurderes å åpne for at disse 2 selskutene bør kunne få fiske etter krabbe i det området som er åpnet for fritt fiske etter krabbe.

Disse medlemmer mener at det også bør vurderes i hvilken grad disse fartøyene, som er isforsterket, også bør kunne nyttiggjøres i forskningssammenheng i nordområdet. I disse tilfellene må selvfølgelig dette gjøres innenfor ordinære konkurranseforhold med andre aktører.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at regjeringen ønsker å innføre en konsesjonsordning for selfangst og mener dette vil skape mer byråkrati for en næring med svak lønnsomhet. Disse medlemmer viser til at den gjeldende ordningen er mer fleksibel enn etablering av en konsesjonsordning, og mener det heller bør vurderes muligheter for enklere godkjenningssystemer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Fiskebåt i et brev av 22. januar 2010 til næringskomiteen viser til at utviklingen i sjøpattedyrnæringene har vært svært negativ de siste 5 årene, til tross for at St. meld. nr. 27 (2003–2004) bar bud om en satsing på sjøpattedyrnæringene. Fiskebåtrederne Forbund mener Fiskeri- og kystdepartementet i liten grad har bidratt til å styrke norsk selfangst. Disse medlemmer vil særlig peke på at selfangstskutene ikke har driftsalternativer, og mener dette må på plass.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til at Stoltenberg-regjeringen ikke har fått på plass større forutsigbarhet for næringen. Skutene får bare kort tid før de skal ut på fangst, deltakelse-, støtte- og fangstforskrift avklart. Disse medlemmer mener at en konsesjonsordning, eventuelt en annen type forutsigbar godkjenningsordning, umiddelbart må på plass.

Kystselforvaltning

Komiteen har merket seg at Sametinget i sitt høringsinnspill har gitt sin støtte til hovedtrekkene i stortingsmeldingen om norsk sjøpattedyrpolitikk, men samtidig at bestanden av kystsel må reduseres for å komme på et bærekraftig nivå.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er videre kjent med at selprodukter er en viktig ressurs i sjøsamisk tradisjon, men at kunnskapen om hvordan man kan ta i bruk hele selen, er i ferd med å bli borte. Flertallet ser med interesse på prosjektet «Sel i lokal kultur og fjordutvikling» som er opprettet med støtte fra Sametinget, og som har som mål å øke jakt på selen samtidig som man legger til rette for utvikling og revitalisering av sjøsamisk håndverk og tradisjon. Flertallet ser det som positivt at det på denne måten arbeides aktivt med å legge grunnlaget for bevaring og utvikling av den sjøsamiske kulturen i

kyst- og fjordområder, og har merket seg at Sametinget ønsker at også Fiskeri- og kystdepartementet skal delta aktivt i dette prosjektet. Flertallet ber regjeringen om å se nærmere på dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er opptatt av at kystselen skal forvaltes innenfor bærekraftige rammer på en slik måte at skadepotensialet holdes lavt. Dette flertallet har merket seg at arbeidet med forvaltningsplaner med langsiktige forvaltningsmål og strategier nå er i slutfasen, og at når dette arbeidet er slutført, vil det blir etablert mekanismer for internasjonal evaluering av det vitenskapelige grunnlaget for forvaltningsråd. Dette flertallet slutter seg til de forvaltningsplaner og mål for kystselbestandene som legges frem i meldingen. Dette flertallet støtter videre forslaget om at bestandstillinger med standard metode og overvåking av reproduksjonen til kystselen blir styrket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti er av den oppfatning at det er viktig å vise en føre-var-holdning knyttet til forvaltning av kystsel. Det kommer nå tilbakemeldinger om relativt store konsentrasjoner av kystsel i områder der dette vil kunne påvirke fiskeriene i negativ retning. Dette dreier seg både om det faktum at selen spiser store mengder fisk, samt at mye sel også vil kunne påvirke kvaliteten på fisk i området negativt, med kveis etc. Disse medlemmer mener at det er svært viktig å ta denne problemstillingen på alvor før situasjonen kommer ut av kontroll og med dertil påfølgende større problemer for kystnæringene.

Disse medlemmer viser til at Sametinget i sitt innspill til næringskomiteen uttalte at:

«Frå Sametingets side synes det som riktig bærekraftighet for havvert og kystsel i nordområdene bør ligge om lag 30–40 pst. lavere enn dagens nivå.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen medvirke til en betydelig økning i fangsten av kystsel for å redusere bestanden og holde den på et lavt nivå i fremtiden.»

Disse medlemmer mener at fiskeri- og sjøpattedyrressursene skal forvaltes nasjonalt og komme hele landet til gode. Disse medlemmer viser til at regjeringen i forbindelse med St.meld. nr. 12 (2006–2007) foreslo å overføre deler av forvalt-

ningen av kystselen til regionale politiske organer. Disse medlemmer viser til at fylkeskommunene nå skal overta søknader om fellingstillatelse og oppgaver i forbindelse med regionale kvoter. Disse medlemmer mener at en slik oppstykkning av forvaltningsansvaret for kystselen er uheldig og at det fremdeles bør være Fiskeridirektoratet som har slik myndighet.

Forsknings- og rådgivningsbehov

Komiteen viser til at fangst av sjøpattedyr som hval og sel er viktige historiske næringer for Norge og at videre fangst vil ha positive virkninger for utnyttelse av andre marine ressurser. Komiteen mener det er viktig at forvaltningen er basert på godt vitenskapelig grunnlag. Komiteen mener videre at det må arbeides for størst mulig grad av internasjonal aksept for norsk forvaltning og forskning på sjøpattedyr.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er derfor tilfreds med at regjeringen vektlegger nettopp dette i stortingsmeldingen om norsk sjøpattedyrpolitikk, og varsler at Norge også i framtiden vil spille en aktiv rolle internasjonalt for å skaffe bredest mulig internasjonal aksept for norsk sjøpattedyrforskning og -forvaltning.

Flertallet er glad for at regjeringen er opptatt av å sikre avlivingsmetoder med minimal lidelse og stress for dyrene. Flertallet konstaterer at regjeringen legger vekt på å opprettholde kompetanse for å kunne perfeksjonere avlivingsmetodene og sikre så skånsom avliving som mulig.

Flertallet vektlegger at norsk fangst på sjøpattedyr også i framtiden skal være strengt regulert slik at man sikrer at fangsten foregår på en forsvarlig måte.

Komiteen mener det er viktig at man jobber målrettet og resultatorientert opp imot de miljøer og myndigheter der det kan være mulig å finne støtte for vårt syn knyttet til det å kunne høste også av den ressursen som sjøpattedyrene representerer. Det er også et faktum at når bestandene blir for store, vil dette kunne gi betydelige negative ringvirkninger for fiskeriene all den tid både sel og hval spiser store mengder fisk. Komiteen vil videre vise til at dersom en ikke klarer å få større forståelse for bakgrunnen for den norske fangsten og ikke minst forståelse for at bestanden av både vågehvalen og selen er så stor at det er fullt ut forsvarlig å høste av denne ressursen, så vil vi også i framtiden kunne møte betydelige protester og aksjoner mot Norge internasjonalt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil vise til at meldingen i liten grad redegjør for viktigheten av å jobbe internasjonalt for å få forståelse for bakgrunnen for den norske sjøpattedyrpolitikken.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen trappe opp arbeidet med å få internasjonal forståelse for den norske forvaltningen av sjøpattedyrbestanden.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en vurdering av tilknytning til forvaltningsorganisasjon når det gjelder hvalfangst og fremlegge en sak om dette

for Stortinget, umiddelbart etter IWCs årsmøte i 2010.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen medvirke til en betydelig økning i fangsten av kystsel for å redusere bestanden og holde den på et lavt nivå i fremtiden.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til sine merknader og meldingen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 46 (2008–2009) – om norsk sjøpattedyrpolitikk – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 18. februar 2010

Terje Aasland

leder

Harald T. Nesvik

ordfører

Vedlegg

Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 5. februar 2010

Stortingsmelding nr. 46 (2008 – 2009) om Norsk sjøpattedyrpolitikk – svar på spørsmål fra næringskomiteen

Det vises til brev fra næringskomiteen av 28. januar 2010 der komiteens medlemmer fra Høyre har fire spørsmål knyttet til behandlingen av ovennevnte melding.

Siden Norge i 1993 gjenåpnet for hvalfangst har det gjennom skiftende regjeringer vært tverrpolitisk enighet om vår linje med hensyn til høsting av hval og sel, og våre holdninger til og arbeid opp mot de internasjonale utfordringer vi møter i gjennomføringen av sjøpattedyrpolitikken. Regjeringen ønsker å opprettholde denne brede nasjonale enigheten.

Norsk sjøpattedyrpolitikk er utsatt for sterk kritikk og et vedvarende press fra EU som samlet blokk, fra USA og et stort antall land for øvrig. Også i Norge er regjeringens politikk utsatt for en viss kritikk fra enkelte hold.

Den internasjonale kritikken rammer, i sin kjerne, Norges rett til selvbestemmelse når det gjelder bærekraftig bruk av våre naturressurser. Dette er noe av det bakgrunnsteppet jeg legger til grunn i min besvarelse av spørsmålene.

Spørsmål nr. 1

På side 13 i meldingen står følgende "Men IWC fungerer ikke i dag etter føremålet sitt. Organisasjonen er låst fast av politiske motsetnader" (...) "Årsmøtet i 2009 vil truleg bli avgjerende for IWC sin framtidige funksjon som forvaltningsorganisasjon." Hva er statsrådets vurdering av 2009 årsmøtet, og forvaltningsorganisasjonen og NAMMCO som alternativ?

Svar

På IWCs årsmøte i 2009 måtte man erkjenne at arbeidet med å få organisasjonen inn i mer funksjonelle former ikke hadde lyktes. IWCs problemer har en historie som strekker seg årtier tilbake og har sin rot i en sterk polarisering mellom fangstlandene på den ene siden og fangstmotstanderne på den andre. Konklusjonen fra årsmøtet i 2009 kom derfor ikke som en overraskelse.

Samtidig var det en sterk vilje blant medlemslandene til ikke å gi opp dette arbeidet, og en erkjennelse av at det igangsatte arbeidet burde videreføres frem mot årsmøtet i 2010.

Norges posisjon i IWC er tydelig. Folkerettslig og vitenskaplig står vi på trygg grunn, og vår hvalfangst er på et slikt saklig grunnlag knappst

omstridt. Norge kan sette de kvoter som det vitenskapelige grunnlaget og en ansvarlig ressursforvaltning tillater. For Norge, isolert sett, er med andre ord situasjonen i IWC ikke et forvaltningsmessig problem. Samtidig er det et opplagt behov for et bredt internasjonalt samarbeid om forskning og forvaltning knyttet til hvalfangst, slik som innen forskning og forvaltning knyttet til de levende marine ressursene for øvrig.

Med dette som utgangspunkt har regjeringen fortsatt et ønske om å bidra til en normalisering av organisasjonen. Regjeringen ønsker å være helt klar på dette, og holder fast ved at per dags dato er det IWC som er det internasjonale forumet for samarbeid på dette området. I hvilke grad man vil nå frem i arbeidet med å få IWC normalisert er imidlertid fortsatt usikkert.

Usikkerheten knyttet til IWCs fremtid som forvaltningsorganisasjon var én viktig beveggrunn for at Norge i sin tid valgte å være med på opprettelsen av NAMMCO, samtidig som NAMMCO gjennom årene har styrket sin rolle som forvaltningsorganisasjon for småhval og sel. Som en ansvarlig ressursforvalter ville vi sikre oss at vi hadde en regional samarbeidsorganisasjon på plass i tilfelle IWC skulle bryte sammen. Dette forholdet til NAMMCO gjelder også for denne regjeringen.

Spørsmål nr. 2

Hva vil Statsråden konkret gjøre i tiden fremover for å få på plass eksport til Japan?

Svar

Norge handlet internasjonalt med vågehval frem til IWC-moratoriet resulterte i stans i handelen fra 1987. Da den norske fangsten ble gjenopptatt i 1993 ble det samtidig praktisert et selvpålagt eksportforbud for vågehvalprodukter.

I januar 2001 ble det besluttet å gjenåpne for eksport av norske vågehvalprodukter. Beslutningen var i tråd med de langsiktige hovedlinjene i norsk hvalpolitikk, som tilstreber en normalisering av hvalfangstnæringen og dens rammebetingelser. En egen forskrift om utførsel av vågehvalprodukter ble fastsatt 29. juni 2001. Utførsel kan i henhold til forskriften § 1 tredje ledd kun skje til mottakerland som ikke etter CITES-konvensjonen er forpliktet til å behandle vågehval etter bestemmelsene om arter som er oppført på konvensjonens liste I, og utførselstillatelse vil etter fjerde ledd bare bli innvilget til mottakerland

som har et system for å ta stikkprøver ved DNA-testing av den importerte forsendelsen.

Norske myndigheter igangsatte deretter arbeidet med å legge til rette for regulær vågehvaleksport til disse landene (Island, Færøyene og Japan). Vi har konsentrert oss om det japanske markedet, som i realiteten er det eneste markedet som kan motta hvalkjøttkvanta av betydning.

Dette arbeidet medførte nybrottsarbeid på flere viktige områder knyttet til videreutvikling av reglene på helse- og sanitærområdet, for eksempel innhold av skadelige fremmedstoffer og tungmetaller (bl.a. dioxiner, PCB'er, kvikksølv, og lignende). En annen viktig komponent i arbeidet med å legge til rette for regulær handel er knyttet til kravet om å sikre at det bare handles med produkter fra lovlig fangst. Som en følge av dette valgte Norge å etablere et DNA-register for alle dyr fra den norske vågehvalfangsten.

De nærmere vilkårene for handel med Japan ble fremforhandlet i samarbeid med Island som pga. sitt begrensede hjemmemarked har tilsvarende interesser i det japanske markedet. Et endelig arrangement for denne handelen kom på plass i begynnelsen av 2007. Foruten de krav som er nedfelt her, stiller de japanske myndighetene generelle krav til den mikrobiologiske kvaliteten på produktene.

Det første eksportpartiet ble avsendt i mai 2008 i samarbeid med islandske eksportører. Det islandske partiet ble frigitt for omsetning, mens hovedmengden av de norske varepartiene ble avvist pga. overskridelse av de mikrobiologiske kravene. Japanske myndigheter har gjort det klart at disse kravene er nødvendig for å opprettholde tilfredsstillende sanitær standard.

Per dags dato kan det altså konstateres av norske myndigheter har åpnet for regulær eksport av vågehvalprodukter til Japan. Det er samtidig en forutsetning at de japanske mikrobiologiske kravene blir oppfylt for det enkelte vareparti. Dette betyr i praksis at den norske hvalnæringen må forholde seg aktivt til de utfordringene disse kravene medfører når det gjelder behandlingen av det hvalkjøttet som er tenkt eksportert til Japan.

Spørsmål nr. 3

Hva vil statsråden konkret gjøre for å sørge for at selfangstskutene i fremtiden får driftsalternativer?

Svar

Hovedvirkemiddelet til forvaltningen for å støtte opp om selfangstnæringen har i de seneste årene vært å gi ulike former for tilskudd. Det ytes tilskudd både til mottaks- og fartøyleddet, og både selve fangsten, produktutvikling, oppgradering av utstyr mv. har blitt støttet. Fartøyt tilskuddet ved fangst har de siste årene ligget i størrelsesorden 1,4 til 3,2 mill. kr per fartøy årlig. Regjeringen legger i stortingsmeldingen opp til å videreføre fartøystøtten for å opprettholde fangst i Vestisen. Dersom selfangstrederiene ønsker driftsalternativer i tillegg til dette, må de skaffe seg dette innenfor rammene av gjeldende regler.

Fiskeri- og kystdepartementet har imidlertid gitt to selfangstskuter dispensasjon fra forbudet mot ombordproduksjon av kongekrabbe. Noe av begrunnelsen for dispensasjonene var den vanskelige økonomiske situasjonen for selfangstnæringen, og et ønske om å gi disse fartøyene et driftsalternativ. De to selfangstskutene er så langt de eneste som har fått dispensasjon for ombordproduksjon av kongekrabbe. Dispensasjonene omfattet bare egenfangstet kongekrabbe utenfor kvoteregulert område, og ble gitt på vilkår av at fartøyeierne frivillig aksepterer å bare fangste kongekrabbe utenfor en grense på 18 nautiske mil fra grunnlinjen øst for 26 grader øst.

Spørsmål nr. 4

Vil statsråden sørge for at det etableres en konsesjonsordning for sel- og kvalfangstfartøy slik at mulighetene til langsiktig planlegging kommer på plass, og i tilfelle hvorfor ikke?

Svar

Det er ikke planlagt å etablere en konsesjonsordning for sel- og hvalfangstfartøy. Særlig for selfangstfartøyene er det først og fremst de økonomiske fremtidsutsiktene som er viktige for mulighetene for langsiktig planlegging, og en konsesjonsordning vil i dette tilfellet ikke medføre noen endringer i så måte.

